ontwikkeld hadden, van Den Haag uit via de Haagse Schouw het Brasemermeer niet langer kon bereiken, was bekend: de militaire missie voor Londen, die opdracht had, zich naar de T-8-W-toestellen te begeven, was onverrichterzake in de residentie teruggekeerd.[1] Was een andere route veiliger? Het leek wel of de Duitse parachutisten overal in de provincie Zuid-Holland gedaald waren! Van Kleffens' suggestie werd door admiraal Furstner dan ook aanvaard; om acht uur stegen twee T-8-W's, de R 1 en de R 3, van het Brasemermeer op, ruim een uur later gevolgd door de R 2 die op dat eerder tijdstip op verkenning was; bovendien werden uit 'De Mok' de R 4 en een toestel van de G-serie naar het Scheveningse strand gedirigeerd – alles bijeen zouden daar dus vijf toestellen neerstrijken: een hoogst riskante operatie, want Duitse jagers zwermden om Den Haag heen.

Op eigen gelegenheid reden de twee ministers van het Bezuidenhout naar Scheveningen. Welter ging nog even bij zijn departement aan het Plein langs en zei tegen zijn secretaris-generaal, jhr. mr. O. E. W. Six: 'Het is verder aan jou opgedragen.'[2] Ook van Kleffens nam in zijn departement afscheid van zijn naaste medewerkers; vergeefs trachtte hij telefonisch zijn echtgenote te bereiken: van oorsprong was zij een Amerikaanse, teer van gestel – het bezwaarde hem zeer dat hij haar zou moeten achterlaten. Een *definitief* besluit dat ministers, naar het buitenland vertrekkend, hun naaste familie niet zouden meenemen, was er toen nog niet. Op weg naar Scheveningen reed van Kleffens langs zijn huis; hij zag zijn vrouw op straat lopen, stelde haar voor mee te gaan als er plaats was – ze stapte in de auto.[3]

Toen de twee ministers aan het Scheveningse strand arriveerden, spoedig door generaal-majoor van Oorschot en een hem begeleidende overste van de luchtmacht gevolgd, lagen de R 1 en de R 3 al op de golven te wiegen. Beide toestellen waren onderweg slaags geraakt met Duitse jagers. Bij de R 1 was een benzinetank lek geschoten: dat toestel zou Engeland niet kunnen halen. De R 3 lag scheef; er zaten kogelgaten in een van de drijvers die daardoor vol water gelopen was, maar de commandant, de officier-vlieger J. H. J. van Loon, stelde van Kleffens gerust met de woorden: 'Als we vaart krijgen, loopt het water wel uit de drijver en kom ik wel los.'[4] *Als* – elk moment konden Duitse jagers zich op de kleine watervliegtuigen storten.

De twee ministers en mevrouw van Kleffens werden op de ruggen van de commandant en zijn sergeant door de branding naar het vliegtuig gedragen. De motoren sloegen aan en het toestel nam vaart; het was nog maar net los

[1] Getuige J. W. van Oorschot, a.v., p. 450. [2] Getuige O. E. W. Six, a.v., dl. VIII c, p. 112. [3] Brief, 9 april 1969, van E. N. van Kleffens. [4] Getuige E. N. van Kleffens, a.v., dl. II c, p. 294.